

УДК: 811.111'42

DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135/2019-75-12>

ШКАЛОВА А. О.

(Харківська гуманітарно-педагогічна академія)

РЕЛЯЦІЙНИЙ ПРИНЦИП ЯК МЕХАНІЗМ КОНСТРУЮВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ АНГЛОМОВНОГО ДИТЯЧОГО ПОЕТА

Стаття присвячена вивченню механізмів конструювання ідентичності англомовного дитячого поета. Ідентичність розглядається як конструйоване явище у контексті дискурсивної інтеракції, що засвідчує реляційну сутність ідентичності. Вивчення механізму конструювання ідентичності англомовного дитячого поета здійснюється на прикладі відомого американського дитячого поета Теодора Сьюза Гейзела / Доктора Сьюза (Theodore Seuss Geisel / Dr. Seuss).

Процес конструювання ідентичності перебуває в інтерсуб'єктивних відношеннях «подібність / відмінність». Конструювання ідентичності дитячого поета здійснюється через отождолення або диференціацію з читацькою аудиторією, яка сприймає твори автора. Відношення «вирівнювання / відмінність» дозволяють розкрити механізми конструювання ідентичності в інтерсуб'єктивних відношеннях. Відношення «вирівнювання / відмінність» у процесі інтеракції з дитиною репрезентується у дитячому поетичному дискурсі. Автор, дотримуючись літературних норм у своєму поетичному мовленні, пристосовується до особливостей онтогенезу дитячого мовлення, тим самим створює картину світу, що зумовлена психофізіологічними особливостями дитини.

Відношення «автентифікація / денатуралізація» розкривають процеси, на які мовці посилаються як на реальні або штучні. Автентифікація фокусується на способі, в якому ідентичність дитячого поета дискурсивно верифікується, тоді як денатуралізація розкриває процеси, що можуть порушувати цілісність ідентичності автора. Стосовно ідентичності дитячого поета можна говорити про його визнання інститутами влади конкретного суспільства (нагороди, премії), або про цензуру щодо продуктів його мисленнєво-мовленнєвої діяльності (поетичні тексти), що зреалізує інтерсуб'єктивні відношення «авторизація / нелегітимність» у процесі конструювання ідентичності автора.

Теодора Сьюза Гейзела вважають одним з найулюбленіших дитячих авторів усіх часів. Його твори від "The Cat in the Hat" до "Oh, the Places You'll Go!" знайшли свій шлях до будинків і сердець читачів по всьому світу. Багато його книг було перекладено на різні мови. Вражаючий список нагород є свідченням авторизації ідентичності дитячого поета.

Ключові слова: ідентичність, дитячий поет, конструювання, інтеракція, інтерсуб'єктивність, реляційний принцип, «вирівнювання / відмінність», «автентифікація / денатуралізація», «авторизація / нелегітимність»

Pikalova A. O. The relationality principle as the constructing mechanism of the identity of the English-language children's poet. The article is devoted to the study of the constructing mechanisms of the identity of the English-language children's poet. Identity is considered as a constructed phenomenon in the context of discursive interactions, which testifies to the relational essence of the identity. The study of the constructing of the identity of the English-language children's poet is demonstrated on the vital activity of the famous American children's poet Theodore Seuss Geisel / Dr. Seuss.

The process of the identity's constructing is in the intersubjective relations "similarity / difference". The constructing of the identity of the children's poet is through identification or differentiation with the reader's audience, which perceives the author's works. The relations "adequation / distinction" provide the opportunities to reveal the mechanisms of the constructing of the identity in intersubjectivity. These relations in the process of interaction with the child is represented in the children's poetic discourse. The author, following literary norms in his poetic speech, adapts to the peculiarities of ontogenesis of children's speech, thus creating the picture of the world, which is conditioned by the psychophysiological features of the child.

The relations "authentication / denaturalization" reveal the processes that speakers refer to as real or artificial. Authentication focuses on the way in which the identity of the children's poet verifies discursively, while denaturalization reveals the processes that may violate the integrity of the author's identity. Concerning the identity of the children's poet, there is the possibility to emphasize the recognition of the author by the institutions of the power of a particular society (awards and prizes). There is the censorship of the products of the poet's mental and speech activity (poetic texts). In such way the intersubjective relations "authorization / illegitimation" are actualized in the process of the constructing of the author's identity.

Theodore Seuss Geisel is considered one of the most beloved children's authors for a long time. His works from "The Cat in the Hat" to "Oh, the Places You'll Go!" have found their way to the houses and hearts of readers around the world. Many of his books have been translated into different languages. The impressive list of his awards is a testimony of authorization of the identity of the children's poet.

Key words: identity, children's poet, constructing, interactivity, intersubjectivity, relationality principle, "adequation / distinction", "authentication / denaturalization", "authorization / illegitimation".

Актуальність даної роботи пов'язана з посиленням інтересу до проблеми конструювання ідентичності в інтеракції і визначається необхідністю удосконалення лінгвістичної теорії дискурсивної ідентичності, недостатнім рівнем дослідження питань, пов'язаних з вивченням ідентичності поетів, чий творчий доробок призначений дітям.

Проблема ідентичності постає у центрі уваги сучасної лінгвістичної парадигми, оскільки відповідає пріоритетам антропоцентричного підходу. Ідентичність вивчається як у системі мови, так і в окремих текстах і дискурсах.

Поняття «ідентичність» являється одним з ключових понять світобачення, світорозуміння та світосприйняття людини, що активно опрацьовується в різних галузях гуманітарного знання, оскільки корелює з соціальними, політичними та культурними змінами, що відбуваються в світі.

Ідентичність визначається як «усвідомлення приналежності об'єкта (суб'єкта) іншого об'єкта (суб'єкта) як частини і цілого, особливого і загального», а її головною характерною ознакою і підставою називають «тотожність самому собі» [Киселев, Смирнова 2002, с. 6-7]. Поняття ідентичності завжди визначає взаємовідношення двох або декількох пов'язаних між собою сутностей, що визначає їх тотожність або рівність, що дозволяє детермінувати «ідентичність» як термін, що виражає систему інтеракцій і обов'язково передбачає наявність «іншого».

В руслі сучасних наукових досліджень проблема вивчення ідентичності привертає увагу багатьох науковців (Г. І. Богін 1984, В. І. Карасик 2004, Ю. М. Караулов 1987, О. П. Мотузкова 2014, О. О. Селіванова 2006, R. Bauman 2000, M. Bucholtz 2005, J. W. Du Bois, K. Hall 2005, R. Wodak 1999). Ідентичність визначається як дискурсивно й інтерпретативно конструйована величина, що залежить від цілого ряду історичних і соціокультурних умов спілкування і дійсності [Громова 2007, с. 4.]. У трактуванні О. П. Мотузкової ідентичність виявляється «результатом когнітивно-емоційного конструювання суб'єктом (індивідом або колективом) своєї тотожності на основі ідентифікаційних ознак» [Мотузкова 2014, с. 18-19].

Ідентичність конструюється і впливає на поведінку людини. Вона є продуктом уявлення соціальних ролей у спільнотах різного розміру і значущості для людини. У процесі взаємодії відбувається концептуалізація себе або інтеріоризація певних ролей, що і формує ідентичність [Stryker, Stratham 1985; Stryker 1986]. Ідентичність встановлюється в інтеракції, де основне місце відводиться мові [Хабермас 1995, с.150]. Ідентичність постає як результат взаємодії, як своєрідне відображення узагальнених інтеракцій [Jandy Edward 1969]. На думку І. Гоффмана ідентичність здійснюється у взаємодії, що розуміється як процес набуття знаковості [Гоффман 2000]. Ідентичність розуміють як реляційне і соціокультурне явище, що виникає і циркулює у контексті дискурсивної інтеракції [Bucholtz, Hall 2005, с. 586].

Мова надає інструменти для конструювання і формування ідентичності. Стає зрозумілим, що «Я» особистості формується крізь призму процесів соціальної інтеракції [Bronwyn, Harré 1990, с. 44]. Ідентичність конструюється особистістю в різних контекстах «псевдо-я» у порівнянні з «істинним-я» [Giddens 1991, с.188]. Більшість дослідників дискурсу визначають ідентичність як конструйовану реальність, не пропонуючи шляхи цього конструювання. Приділяючи ретельну увагу дослідженню ідентичності, Мері Баколц (Mary Bucholtz) і Кіра Холл (Kira Hall) пропонують принципи конструювання ідентичності, поміж яких науковці виокремлюють принцип реляційності [Bucholtz, Hall 2005, с. 586].

Відповідно до новітніх концепцій **актуальним** видається лінгвістичне вивчення конструювання ідентичності англомовного дитячого поета в мовній інтеракції відповідно до принципу реляційності (на прикладі життєдіяльності відомого американського дитячого поета Теодора Сьюза Гейзела (з нім. Теодор Зойс Гайзель) / Доктора Сьюза (Theodore Seuss ['sju:s] Geisel / Dr. Seuss ['sju:s]).

Об'єктом дослідження стала ідентичність англомовного дитячого поета, що конструюється суб'єктивно та інтерсуб'єктивно в процесі інтеракції.

Предметом дослідження є різноманітні конфігурації відношення «тотожність / розрізнення», що репрезентують реляційну сутність ідентичності.

Мета нашої роботи – описати механізм конструювання ідентичності такого англомовного дитячого поета, як Теодор Сьюз Гейзел відповідно до реляційного принципу.

Мета роботи передбачає розв'язання таких **завдань**:

- з'ясувати особливості механізму конструювання ідентичності дитячого поета в інтерсуб'єктивних відношеннях «вирівнювання / відмінність»;
- описати відношення «автентифікація / денатуралізація», що фокусуються на способах, в яких ідентичність дискурсивно верифікується або порушується її цілісність;
- схарактеризувати інтерсуб'єктивні відношення «авторизація / незаконність» в аспекті визнання / невизнання ідентичності дитячого поета інституційними структурами.

Дотримуючись точки зору, що ідентичність дитячого поета конструється в контексті дискурсивної інтеракції, акцентуємо увагу на реляційній сутності ідентичності автора. У світлі вищезазначеного, вважаємо можливим виокремити реляційний принцип, як один із механізмів конструювання ідентичності англомовного дитячого поета Теодора Сьюза Гейзела / Доктора Сьюза. Реляційний принцип підкреслює той факт, що ідентичність не являється автономним або незалежним явищем, а завжди охоплює відношення з іншими доступними позиціями ідентичності та іншими учасниками (акторами) конкретного соціуму. Також, цей принцип доводить розширення меж інтерпретації ідентичності, що асоціюється з відношенням «тотожність / розрізнення».

Щодо ідентичності дитячого поета, то вона конструється через відношення «тотожність / розрізнення» (категорія, що ототожнює ідентичність поета є діти, для яких присвячені його твори), «прийняття читацькою аудиторією / неприйняття» (доступні і зрозумілі для дитячого сприймання чи ні; читають з задоволенням чи ні; відповідають стандартам сприймання / читабельності чи ні), «визнання / невизнання» (являється автор популярним чи ні). У цьому випадку потребує окреслення проблема ідентифікації продуктів творчої діяльності автора – поетичні тексти, що творені і призначені дітям. Пропонуємо застосувати щодо продуктів діяльності дитячого поета термін «ідентифікаційні проекти» [Laitin 1998, с.11].

Якщо діти з легкістю сприймають поетичні тексти автора, якщо вірші викликають у дітей бажання слухати / читати їх знову, повторювати і, навіть, зачувати напам'ять; якщо поезія автора набуває популярності (друкується, розповсюджується, користується попитом) і залишається популярною протягом життя автора та після його смерті, це свідчить, що продукти мислиннево-мовленневої діяльності дитячого поета беруть безпосередню участь у конструюванні ідентичності автора. У цьому випадку вони виявляються ідентифікаційними проектами. Доктор Сьюз був нагороджений Пулітцерівською премією в 1984 році за «його особливий внесок протягом майже півстоліття в освіту та розвиток дітей Америки та їх батьків». Він був першим автором, хто виграв Пулітцерівську премію за написання дитячих книг. Також автор був нагороджений премією Лори Інглз-Уайлдер (1980) «за суттєвий і довгостроковий внесок у дитячу літературу», отримав літературну нагороду імені Люїса Керрола (1958).

Відповідно до концепції Мері Баколц (Mary Bucholtz) і Кіри Холл (Kira Hall) процес конструювання ідентичності перебуває в інтерсуб'єктивних відношеннях «подібність / відмінність», «справжність / штучність», «законність / нелегітимність») [Bucholtz, Hall 2005, с. 607-608].

Науковці пропонують доцільним застосовувати термін «вирівнювання і відмінність» у встановленні тотожності, оскільки дефініція «вирівнювання» підкреслює той факт, що група або індивід не можуть бути ідентичними, вони можуть бути достатньо схожими для мети конкретної інтеракції [Bucholtz, Hall 2005, с. 599]. Тотожність скоріше торкається самовизначення автором себе як дитячого поета. Тоді як автор у своєму поетичному мовленні ніби пристосовується до особливостей дитячого мовлення, дотримуючись літературних норм, створює картину світу на основі фонових знань дітей, орієнтуючись на особливості їх емоціосфери. У цьому випадку доречним буде розглядати ідентичність дитячого поета у відношеннях «вирівнювання / відмінність» у процесі інтеракції з дитиною. Наприклад, вірш Доктора Сьюза “One Fish, Two Fish, Red Fish, Blue Fish” [Dr. Seuss 2003],

що призначений для дітей вікової категорії від 4-х до 7-ми років, являється яскравим прикладом репрезентації конкретності поетичного мовлення, що засвідчує відношення вирівнювання «поет-дитина» в авторському мовленні.

До основних особливостей дитячої поезії зазначеної вікової категорії відносять конкретність і предметність, що зумовлено особливостями розвитку дітей. Ці особливості характеризуються відсутністю абстрактних понять, переважною кількістю іменників з предметним значенням (лексеми на позначення представників фауни (*fish*), природних явищ (*star, sun*), предметів навколишнього світу (*car, hat, way, thing*), частин тіла (*feet, fingers*), членів родини (*mother, dad*)); особових займенників (*I, they, we, he, me, us*), присвійних (*my, your, his*), вказівних (*this*) та неозначених (*some*); якісних прикметників (колоніми (*red, blue, black, yellow*), лексеми на позначення різноманітних ознак предметів, у більшості випадків які вводяться в текст антонімічними парами (*little, long, funny, hot, old – new, sad – glad, bad, thin – fat, fast – slow, high – low*)); кількісних числівників (*one, two, three, four, five, six, seven, eight, nine, ten, eleven*) і дієслів (*go, run, come, say, see, look, have, ask, know, like, wish*), а також прислівників місця (*here – there*).

На синтаксичному рівні вербалізуються прості речення, окличні конструкції (*He has eleven!/ Eleven!; I wish I had/ Eleven, too!*) та імперативи (*Look at his fingers!; Say!; Go ask your dad!; Don't ask us why./ Go ask your mother*). У текстовому просторі вірша “One Fish, Two Fish, Red Fish, Blue Fish” репрезентуються питальні конструкції (*Why are they/ Sad and glad and bad?; Where do they come from?; How many fingers/ Do I see?*). Типовими стилістичними особливостями виявляються різноманітні види повторів (*Some are red. And some are blue./ Some are old. And some are new./ Some are sad./ And some are glad./ And some are very, very bad.; Oh me! Oh my!/ Oh me! Oh my!*).

Перше речення також виступає назвою вірша (*One Fish, Two Fish, Red Fish, Blue Fish*). Назви віршів кореспондують позиції адресанта, що корелює з очікуваннями адресата, його свідомістю, світосприйняттям і світовідчуттям [Пікалова 2018, с. 245]. Зазначений факт обумовлений видовими характеристиками віршів призначених для дітей у відповідності до їх вікових особливостей, рівня мовленнєвих навичок, властивостей емоційсфери тощо. В аналізованому творі назва повідомляє тему, що розкривається у поетичному тексті. До своїх поетичних текстів автор створював власні яскраві захоплюючі ілюстрації, що допомагають сприймати текст через зоровий канал, а отже, підсилюють враження від почутого чи прочитаного. Це поживляє роботу дитячої уяви, сприяє творчому розвитку дітей. Авторські ілюстрації активізують сприйняття віршованого твору – кількість риб, кольори, ознаки, дії поет зображує на малюнках відповідно до поетичного тексту.

Кількісні підрахунки й аналіз мовностилістичних особливостей поетичного тексту дозволяє зробити висновки про відповідність вірша “One Fish, Two Fish, Red Fish, Blue Fish” Доктора Сьюза стандартам сприймання / читабельності для дітей дошкільного віку / *Preschool Children*, для дітей молодшого шкільного віку, які нещодавно навчилися читати / *Young School-Age Children (Beginner Readers)*. Особливості адресата-дитини генерують специфічні риси авторського поетичного мовлення, що відповідає онтогенезу дитячого мовлення. З біографічних даних автора відомо, що Доктор Сьюз почав присвячувати свої роботи для дітей, які тільки розпочинають вчитися читати, після того як випадково натрапив на статтю про американських дітей, які не можуть навчитися читати [Pasquarelli 2018].

Прикладом авторської майстерності щодо написання поетичних текстів для дітей певної вікової категорії є вірш “The Cat in the Hat” Доктора Сьюза. Видавництво запропонувало поету список з 348 слів, які шестирічна дитина повинна знати. Автора попросили вибрати 250 слів з цього списку, щоб зробити історію, яка зможе викликати справжнє бажання у дітей її прочитати. Застосовуючи 236 слів, які він отримав від редакції, поет створив чудову поезію, де інструкції були замінені грою, де світ, що оточує дітей, описаний за допомогою чудернацької вигадки, де репрезентуються сюрреалістичні пригоди наповнені гумором,

дієвістю, і яскравістю. Наприклад: “*We looked! / Then we saw him step in on the mat! / We looked! / And we saw him! / The Cat in the Hat! / And he said to us, / “Why do you sit there like that? / “I know it is wet / And the sun is not sunny. / But we can have! Lots of good fun that is funny!” / “I know some good games we could play,” / Said the cat. / “I know some new tricks,” / Said the Cat in the Hat. / “A lot of good tricks. / I will show them to you. / Your mother / Will not mind at all if I do.”*” (Dr. Seuss “The Cat in the Hat”) [Dr. Seuss 1985].

Відмінність простежується в тому, що використовуючи зрозумілі для дитини лексичні одиниці, просту риму, автор намагається навчати, розвивати, виховувати, створюючи захоплююче враження для маленьких читачів від подій, що розгортаються. Поезії автора передають приховані повідомлення на такі теми, як расова толерантність (“*The Sneetches and Other Stories*” [Dr. Seuss 2003]), охорона навколишнього середовища (“*The Lorax*” [Dr. Seuss 1971]), ядерна війна та роззброєння (“*The Butter Battle Book*” [Dr. Seuss 1984], “*Horton Hears a Who*” [Dr. Seuss 1990]) та життєва важливість дитячих веселощів (“*The Cat in the Hat*” [Dr. Seuss 1985]). Відомо, що “*The Butter Battle Book*” (1984) була першою дитячою книгою, що провела шість місяців у списку бестселерів New York Times, який до цього часу охоплював лише літературу для дорослих.

Отже, конструювання ідентичності дитячого поета здійснюється через ототожнення або диференціацію з читацькою аудиторією, яка сприймає твори автора. Відношення «вирівнювання / відмінність» дозволяють розкрити механізми конструювання ідентичності в інтерсуб’єктивних відношеннях.

Інтерсуб’єктивність надає можливості до вирівнювання групи дитячих поетів, як окремого творчого класу митців слова, що пишуть поезії для дитячої аудиторії. Аспекти конструювання ідентичності дитячого поета, яку можна розглядати як певний прототип. У якості прототипу може виступати дитячий поет, який несе в собі найбільш загальні і найчастіше повторювані характеристики членів цієї групи. У цьому випадку йдеться про схожість, а не тотожність, типологізацію і разом з цим збереження унікальності особистості.

У світлі зазначеного виявляється можливим розглянути процес конструювання множинної ідентичності дитячого поета. Дослідження процесу конструювання ідентичності дитячого поета у відношеннях «вирівнювання / відмінності» дещо перегукується з дослідженням універсальної та індивідуальної мовної особистості. Оскільки ідентичність вважається вектором навколо якого формується особистість, окреслена проблема потребує досконалого вивчення, що заслуговую на увагу окремого дослідження.

Підкреслення схожості й унікальності зберігає прагнення в отриманні автентичності і зовнішнього визнання. Зазначене знаходить відображення і в відношеннях, пропонуваніх Мері Баколц (Mary Bucholtz) і Кірою Холл (Kira Hall): «автентифікація / денатуралізація» (справжність / штучність) та «авторизація / нелегітимність» [Bucholtz, Hall 2005]. Так, відношення «автентифікація / денатуралізація» розкривають процеси, на які мовці посилаються як на реальні або штучні. Автентифікація фокусується на способі, в якому ідентичність дискурсивно верифікується, тоді як денатуралізація розкриває процеси, що можуть порушувати цілісність ідентичності [Bucholtz, Hall 2005, с. 501].

Процес «автентифікація / денатуралізація» можна простежити і в конструюванні ідентичності дитячого поета. У тексті вірші “*One Fish, Two Fish, Red Fish, Blue Fish*” Доктора Сьюза [Dr. Seuss 2003] репрезентуються питання, що можуть виникнути у дітей, моделюючи комунікацію поета і дитини. При цьому поет одразу зазначає, що він не знає відповіді і пропонує запитати у тата або мами, а також висуває припущення, наприклад: “*Why are they / Sad and glad and bad? / I do not know. / Go ask your dad. / ... Where do they come from? / I can’t say. / But I bet they have come a long, long way. / ... Don’t ask us why. / Go ask your mother*”. Таким чином, розкриваються процеси, що порушують цілісність ідентичності дитячого поета, бо він не відповідає на питання, які сам формулює у власному мовленні.

З іншого боку, ці процеси спрямовані на активізацію уяви дітей, що свідчить про лінгвокреативну складову ідентичності автора. Наприкінці вірша автор відповідає на питання “*Say! / Look at his fingers! / One, two, three... / How many fingers / Do I see?*”, що дає змогу дітям тренувати цифри від 1 до 11. Числівники репрезентовані у сюрреалістичній ситуації, що фокусує увагу дитини й активує процес запам’ятовування, наприклад: “*One, two, three, four, / Five, six, seven, / Eight, nine, ten / He has eleven! / Eleven! This is something new. / I wish I had / Eleven too!*”. Одночасно поет пропонує дітям називати цифри разом (*Say!*), змушує працювати фантазію дитини (*Look at his fingers!*). Повтор числівника 11 (три рази) активізує пам’ять дитини. У такий спосіб здійснюється автентифікація ідентичності дитячого поета.

За час своєї довгої кар’єри Теодор Сьюз Гейзел написав понад 60 книг. Хоча більшість з них були опубліковані під його відомим псевдонімом – Доктор Сьюз, він також написав більше десяти книг під іншими його літературними іменами – Theo LeSieg (“LeSieg” – це “Geisel”, що пишеться навпаки) та Rosetta Stone. Його книги перевершили безліч бестселерів, понад 600 мільйонів копій було продано та перекладено більш ніж на 20 мов. У 2000 році Publishers Weekly склав список найуспішніших дитячих книг усіх часів. З 100 найпопулярніших книг 16 – написані Теодором Сьюзом Гейзелем, включаючи “Green Eggs and Ham” (№ 4), “The Cat and the Hat” (№ 9), “One Fish, Two Fish, Red Fish, Blue Fish” (№ 13) [Turvey Hochman 2001]. Плідна праця на терені дитячої поезії свідчить про автентифікацію ідентичності Доктора Сьюза як дитячого поета. Однак зміна його літературних псевдонімів дещо денатуралізує цю ідентичність. З іншого боку, зазначене вище доводить факт, що ідентичності розвиваються протягом усього життя.

У випадку визнання і популярності Теодора Сьюза Гейзела / Доктора Сьюза як дитячого поета мова йдеться про інтерсуб’єктивність у процесі конструювання ідентичності автора. Науковці доводять думку про існування інтерсуб’єктивних відношень «авторизація/нелегітимність», в яких авторизації описує структурні та інституційні аспекти конструювання ідентичності, тоді як нелегітимність націлена на шляхи, в яких ідентичність ігнорується цими структурами [Bucholtz, Hall 2005, с. 603]. Стосовно ідентичності дитячого поета може говорити про його визнання інститутами влади конкретного суспільства (нагороди, премії), або про цензуру щодо ідентифікаційних проектів автора – продуктів його мисленнево-мовленневої діяльності (поетичні тексти).

Теодора Сьюза Гейзела вважають одним з найулюбленіших дитячих авторів усіх часів. Від “The Cat in the Hat” до “Oh, the Places You’ll Go!” (яку дарують випускникам американських шкіл і досі), його знакові персонажі, захоплюючі розповіді, особливий стиль мають тривалий вплив на декілька поколінь дітей та дорослих. Автор створював ілюстрації до більшості своїх книг, що були перекладені на різні мови. Сотні мільйонів копій знайшли свій шлях до будинків і сердець читачів по всьому світу. Вражаючий список нагород (Пуллітцерівська премія /Pulitzer Prize, медаль Лори Інглз-Уайлдер / Laura Ingalls Wilder Medal, літературна нагорода імені Люїса Керрола / Lewis Carroll Shelf Award, звання почесного доктора (8 разів) та інші) є свідченням авторизації ідентичності дитячого поета. “The Sneetches and Other Stories” було перекладено НАТО на сербсько-хорватську мову і планувалося поширити 500000 копій дітям в Боснії та Герцеговині для заохочення до толерантного відношення, оскільки в книзі автора тонко вирішуються проблеми нетерпимості та дискримінації.

Першим твором автора, що стикнувся з рецензією у 1989 році, був “The Lorax”, де автор втілює ідею захисту дерев від вирубки. Деякі бібліотеки не приймали цей твір під натиском крупних власників лісозаготівельної промисловості, які вбачали небезпеку в “The Lorax”. У цьому випадку простежується реалізація інтерсуб’єктивного відношення незаконності, які охоплює реляційний принцип.

У відповідності до способів здійснення життєвого шляху виокремлюють три модуси людського буття (яким чином використовуються різноманітні індивідуальні особливості

життєдіяльності) [Рубинштейн 1997]. Так, модус служіння корелює таким життєвим відносинам як любов до інших людей. Зазначений факт простежується в життєдіяльності Доктора Сьюза, чия професійна діяльність стала сенсом його життя, центральною життєвою цінністю.

За таких умов, конструювання ідентичності дитячого поета є результатом конгруентності сенсу життя і його професійної самореалізації. У цьому випадку сутнісні цінності виявляються ідентичними до вищих цінностей, тобто коли людина отримує задоволення від них як за допомогою роботи за покликанням і від самої роботи, так і незалежно від неї. Така людина стає метамотивованою, оскільки метапотреби і внутрішні потреби майже не розрізняються, тобто відбувається трансценденція – стирання меж між «Я» і «не-Я». [Маслоу 1997, с. 320]. В аспекті відношень, що зреалізують реляційний принци як механізм конструювання ідентичності дитячого поета, певним чином проявляється явище трансцендентності, оскільки картина світу автора накладається на картину світу дитини, уява автора створює образи зрозумілі дитячому сприйманню.

Стосовно ідентичності такого дитячого поета, як Доктор Сюз, вона виступає як самоактуалізація особистості автора в діяльності, що проявляється в присвяті себе своїй справі – створення поезій для дітей, метамотивованості в діяльності – дарувати насолоду дітям за допомогою поетичних текстів, що свідчить не лише про компетентність, професіоналізм, майстерність, а й про служіння, відданість своїй справі.

Висновки. Таким чином, ідентичність – це реляційне та соціокультурне явище, що конструюється у контексті дискурсивної інтеракції. Результати роботи дають підстави вважати, що процес конструювання ідентичності англomовного дитячого поета перебуває в інтерсуб'єктивних відношеннях «подібність / відмінність», «автентифікація / денатуралізація», «авторизація / нелегітимність». Відношення «подібності / відмінності» у процесі інтеракції з дитиною репрезентується у дитячому поетичному дискурсі.

Автор, дотримуючись літературних норм у поетичному мовленні, пристосовується до особливостей онтогенезу дитячого мовлення, тим самим створює картину світу, що зумовлена психофізіологічними особливостями дитини. Автентифікація фокусується на способі, в якому ідентичність дискурсивно верифікується, тоді як денатуралізація розкриває процеси, що можуть порушувати цілісність ідентичності дитячого поета.

Стосовно ідентичності такого дитячого поета, як Теодор Сюз Гейзел / Доктор Сюз, можна говорити про його визнання інститутами влади конкретного суспільства (нагороди, премії), або про цензуру щодо продуктів його мисленнево-мовленневої діяльності (поетичні тексти), що зреалізовує інтерсуб'єктивні відношення «авторизація / нелегітимність» у процесі конструювання ідентичності автора. Отже, реляційний принцип постає як один з механізмів конструювання ідентичності дитячого поета в інтерсуб'єктивних відношеннях.

Перспективи подальшого дослідження полягають у можливості масштабного вивчення механізмів конструювання ідентичності дитячого поета з метою моделювання підходу, що дозволить включити до ідентичності різноманітні категорії.

Література

- Гоффман И. Представление себя другим в повседневной жизни. Москва : ЖСМО-Пресс, 2000. 243 с.
- Громова В. М. Конструирование идентичности в интернет-дискурсе персональных объявлений : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Удмуртский государственный университет. Ижевск, 2007. 19 с.
- Киселев И. Ю., Смирнова А. Г. Формирование идентичности в российской провинции. Москва ; Ярославль : Институт психологии РАН, 2001. 152 с.
- Маслоу А. Дальние пределы человеческой психики. Спб. : Изд. Группа «Евразия», 1997. 430 с.
- Мотузкова О. П. Идентичність як структура. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. 2014. Т. 164. С. 15–19.
- Пікалова А. О. Проблема адресації в контексті англomовного дитячого поетичного дискурсу. *Актуальні питання іноземної філології* : наук. журн. / редкол. : І.П. Бісбук (гол. ред.) та ін. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018. № 8. С. 242–248.
- Рубинштейн С. Л. Человек и мир. Москва : Наука, 1997. 190 с.
- Хабермас Ю. Демократия. Разум. Нравственность. Москва : АО «КАМ1», 1995. 650 с.

- Bronwyn D., Harré R. Positioning : The Discursive Production of Selves. *Journal for the Theory of Social Behaviour*. 1990. 20 (1). 43–63.
- Bucholtz M., Hall K. Identity and Interaction: a Sociocultural Linguistic Approach. *Discourse Studies*. London : SAGE Publications, 2005. Vol 7, (4–5). P. 585–614.
- Giddens A. Modernity and Self-Identity. *Self and Society in Late Modern Age*. Stanford : Stanford University Press, 1991. 256 p.
- Jandy E. C. Charles Horton Cooley, His Life and His Social Theory. New York : Octagon Books, 1969. 319 p.
- Laitin D. D. Identity in Formation: The Russian-Speaking Populations in the Near Abroad. Cornell University Press, 1998. 418 p.
- Dr. Seuss. Horton Hears a Who. New York : Random House ; Books for Young Readers, 1990. 64 p.
- Dr. Seuss. One Fish, Two Fish, Red Fish, Blue Fish. New York : HarperCollins Children's Book, 2003. 64 p.
- Dr. Seuss. The Butter Battle Book. New York : Random House ; Books for Young Readers, 1984. 56 p.
- Dr. Seuss. The Cat in the Hat. New York : Random House, 1985. 61 p.
- Dr. Seuss. The Lorax. New York : Random House ; Books for Young Readers, 1971. 72 p.
- Dr. Seuss. The Sneetches and Other Stories. New York : HarperCollins Children's Book, 2003. 65 p.
- Pasquarelli Olivia. 60 Facts about the Wonderful World of Dr. Seuss. March 02, 2018. URL : <http://www.cbc.ca/books/60-facts-about-the-wonderful-world-of-dr-seuss-1.4557340> (accessed : June 24, 2018).
- Stryker S. Identity theory: Developments and extensions. *Self and Identity*. NY, 1986. P. 89-104.
- Stryker S., Stratham E.A., Symbolic interaction and role theory. *Handbook of social psychology*. NY., 1985. Vol. 1. P. 311–378.
- Turvey Hochman Debbie. All-Time Bestselling Children's Books. *Publishers Weekly*. 17. 12. 2001.

(Матеріал надійшов до редакції 14.07.18. Прийнято до друку 10.09.18)

УДК: 811.161.318

DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135/2019-75-13>

ПРИХОДЬКО Г. І.

(Запорізький національний університет)

ВЗАЄМОВПЛИВ КОНТЕКСТУ І ОЦІНКИ

У статті розглянуто взаємозв'язок контексту та оцінного висловлювання. Оцінна інтерпретація обставин, предметів, речей і явищ дійсності є одним з найважливіших видів психічно-мовленнєвої діяльності в повсякденному житті особистості. Можна встановити три типи взаємозв'язку між контекстом і оцінним висловлюванням: 1) контекст впливає на оцінне висловлювання, змінюючи характер оцінки; 2) оцінне висловлювання впливає на контекст шляхом додавання оцінного складника до його структури; 3) взаємний вплив оцінного висловлювання і контексту. Особлива увага приділяється варіантам зв'язку між контекстом і оцінним висловлюванням, які можна виділити в рамках вищезгаданих типів. Підкреслюється, що прагматичний аналіз має велике значення в інтерпретації та роз'ясненні знака оцінки висловлювання. Дана стаття демонструє важливість різних семасіологічних і синтаксичних виразних засобів і стилістичних засобів у процесі інтенсифікації оцінного ефекту (позитивного чи негативного). Отримані результати підтверджують думку про те, що кореляція між оцінним висловлюванням і контекстом допомагає зрозуміти, закодовані в оцінних висловлюваннях, передумови комунікації, тобто комунікативні наміри мовця, пов'язані з його епістемічним станом.

Ключові слова: оцінка, оцінне висловлювання, контекст, прагматичний, інтерпретація, взаємовплив.

Prihodko G. I. Interconnection of the context and the evaluative utterance. The paper examines the interconnection of the context and the evaluative utterance. Evaluative interpretation of circumstances, subjects, things, and phenomena of reality is one of the most important types of mental-speech activity in everyday life of an individual. Three types of interrelation between the context and evaluative utterance can be established: 1) the context influences the evaluative utterance, changing the character of the evaluation; 2) the evaluative utterance affects the context by adding the evaluative component to its structure; 3) the mutual influence of the evaluated utterance and context. Special attention is paid to the variants of connection between the context and evaluative utterance that can be distinguished within the above mentioned types. It is stressed that pragmatic analysis is of great significance in the interpretation and explanation of the mark of evaluation of the utterance. The present article demonstrates the importance of different semasiological and syntactic expressive means and stylistic devices in the process of intensification of the evaluative effect (positive or negative). The results obtained confirm the idea that the correlation between the evaluative utterance and context helps to understand encoded in the evaluative utterances presuppositions of the communication that is the speaker's communicative intentions associated with his epistemic state.

Key words: evaluation; evaluative utterance; context; pragmatic, interpretation, interconnection.

Поняття «контекст» має на сьогодні кілька витлумачень та класифікацій його різновидів. Розрізняють вербальний і ситуативний контексти, лінгвальний і паралінгвальний, лінійний і структурний, операційний і комунікативний, фізичний і психологічний, контекст культури. Поділяють контексти на широкі й вузькі, мікро- і макроконтексти [Fedoriv, 2016, с. 1-36; Kecskes, 2013].